

PROMEMORIA AV DEN PARLAMENTARISKA ARBETSGRUPPEN: RUNDRADION AB:S ALLMÄNNYTTIGA VERKSAMHET OCH REFORMER SOM HÄNFÖR SIG TILL DEN

Kommunikationsminister Anne Berner tillsatte den 30 oktober 2015 en parlamentarisk arbetsgrupp för att utvärdera Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet och finansiering.

Arbetsgruppens uppgift gick ut på att granska omfattningen av Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet (public service), på vilket sätt public service-uppgiften genomförs och i vilken utsträckning den finansieras. Gruppen skulle också utvärdera Rundradion Ab:s ställning och betydelse på den finska mediemarknaden, bolagets betydelse med tanke på demokratin, yttrandefriheten och en diversifierad kommunikation samt hur riksdagens ägarstyrning av Rundradion Ab ordnas. Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet definieras i 7 § i lagen om Rundradion Ab (1380/1993). Enligt etablerad praxis har syftet med den allmännyttiga verksamheten varit att trygga yttrandefriheten samt vars och ens rätt till information, bildning, kultur och självutveckling. Den allmännyttiga verksamheten ska vara tillgänglig för alla medborgare på lika villkor, oberoende av bostadsort eller social och ekonomisk ställning.

Den allmännyttiga verksamheten är en del av det moderna informations-samhället. Rundradion Ab:s (Yles) programutbud har en stark roll inom massmedia och det allmännyttiga utbudet är uppskattat. År 2015 använde 71 procent av finländarna Yles tjänster dagligen. Tjänsterna omfattar det innehåll som Yle tillhandhåller i sociala medier. Yle Radio Suomi var fortfarande den radiokanal som har mest lyssnare och Yle TV1 den televisionskanal som har mest tittare i Finland 2015. Under 2015 besöktes Yles nät- och mobiltjänster sammanlagt över 660 miljoner gånger.

Sedan början av 2013 har staten samlat in de medel som behövs för att finansiera Rundradions verksamhet genom en årlig rundradioskatt (lagen om rundradioskatt, 484/2012). Ändringar i skatteutfallet har emellertid ingen inverkan på finansieringen av Rundradion, eftersom de skatteintäkter som samlas in genom rundradioskatten upptas som intäkt i statsbudgeten. Av det anslag som tas in i statsbudgeten betalas en ersättning till en tv- och radiofond som inte ingår i statsbudgeten. Från tv- och radiofonden överförs i sin tur årligen ett i lagen om statens televisions- och radiofond (745/1998) fastställt belopp till Rundradion Ab. För närvarande är anslaget 508 miljoner euro.

Arbetsgruppen har i enlighet med sitt uppdrag utvärderat Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet och finansiering utan att ta ställning till innehållet i Yles programutbud. Under arbetets gång har arbetsgruppen hört ett stort antal företrädare för mediebranschen och andra intressenter och sakkunniga som är insatta i ämnet.

1 Definitionen av den allmännyttiga verksamheten

Arbetsgruppen föreslår att de uppgifter och särskilda uppgifter som hänför sig till den allmännyttiga verksamheten (public service) uppdateras enligt redogörelsen nedan.

Enligt arbetsgruppen ska public service-uppgifterna preciseras så att Yle *bör* tillhandahålla allmännyttiga innehållstjänster i allmänna kommunikationsnät både riksomfattande och *på landskapsnivå*. Den föreslagna formuleringen ersätter den nuvarande formuleringen enligt vilken Yle kan tillhandahålla allmännyttiga innehållstjänster i allmänna kommunikationsnät både riksomfattande och regionalt. Den föreslagna ordalydelsen avlägsnar inte behovet av

regional allmännyttig verksamhet som en del av verksamheten på landskapsnivå, utan fastställer endast miniminivån för att fullgöra den regionala public service-uppgiften.

Enligt arbetsgruppen ska de särskilda uppgifter som ingår i den allmännyttiga programverksamheten kompletteras så att det hör till Yles uppgifter att *stödja bevarandet av det finländska kulturarvet, tolerans, jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt kulturell mångfald*. Detta ersätter bolagets nuvarande uppgift enligt vilken Yle ska stödja tolerans och kulturell mångfald. En precisering av uppgiftsbeskrivningen på ovan nämnda sätt ändrar inte uppgiftens grundläggande karaktär, enligt vilken den allmännyttiga verksamheten strävar efter att skapa förutsättningar för t.ex. inre språkliga, regionala och religiösa kulturer i Finland att utvecklas och uttrycka sig på sina egna villkor.

2 Styrning och tillsyn av den allmännyttiga verksamheten

Enligt arbetsgruppen ska Rundradion Ab:s förvaltningsråds ställning stärkas så att det i fortsättningen är förvaltningsrådet som *fattar beslut om Yles strategi*. Dessutom införs bestämmelser om ett bestående *förfarande för utfrågning av sakkunniga*. Det föreslås att förvaltningsrådet när det utför sina uppgifter enligt i 6 § 1 mom. 4 punkten i lagen om Rundradion ska höra de sakkunniga som bolaget själv valt och som behövs med tanke på det ärende som behandlas. Sådana är en förhandsprövning av tjänster och funktioner i förhållande till den allmännyttiga verksamheten och kommunikationsmarknaden som helhet och i förhållande till om de tillgodoser samhällets demokratiska, sociala och kulturella behov samt utifrån prövningen beslut om tjänsten eller funktionen ska erbjudas eller inte.

Förfarandet för utfrågning av sakkunniga kan tillämpas även när förvaltningsrådet fattar beslut om bolagets strategi och när den lämnar riksdagen en i 6 § 2 mom. i lagen om Rundradion Ab avsedd berättelse om hur den allmännyttiga verksamheten har genomförts. De sakkunniga som förvaltningsrådet har valt kan bland annat utvärdera hur Rundradion Ab har lyckats som public serviceproducent och hur bolagets verksamhet påverkar mediemarknaden som helhet. Förfarandet för utfrågning av sakkunniga avses till sin natur vara riktgivande. Besluten fattas alltid uteslutande av förvaltningsrådet.

Enligt arbetsgruppen ska konsekvenserna av de reformer som arbetsgruppen föreslår i fråga om Yles förvaltningsmodell utvärderas under nästa valperiod.

Arbetsgruppen föreslår att varje politiska parti som i riksdagsvalet har fått minst tre riksdagsledamöter invalda ska vara representerat i förvaltningsrådet.

3 Finansiering

Enligt arbetsgruppens förslag *bör finansieringen av Rundradion Ab stå utanför ramarna för statsfinanserna*. För att säkerställa Rundradion Ab:s oberoende är det befogat att Yle-skatten för finansiering av public service inte ingår i ramarna för statsfinanserna.

Arbetsgruppen föreslår att man i finansieringen av Rundradion Ab åren 2017–2019 inte gör den indexjustering som avses i 3 § i lagen om statens televisions- och radiofond. Indexfrysningen är motiverad med hänsyn till det allmänna statsfinansiella läget. Dessutom beräknar Rundradion Ab att bolaget sparar ca 5 miljoner euro per år tack vare det konkurrenskraftsavtal som arbetsmarknadens centralorganisationer har ingått. Riksdagsgrupperna ska bedöma den ekonomiska situationen hösten 2018 och överväga möjligheterna till en indexhöjning 2019. Från och med 2020 tillämpas bestämmelsen om en

indexjustering i enlighet med 3 § i lagen om statens televisions- och radiofond som normalt. Ett avvikande från detta arrangemang kräver ett samförstånd mellan samtliga riksdagspartier.

Infrysningen av indexjusteringen innebär att Rundradion Ab:s intäkter under de kommande tre åren inte ökar jämfört med 2016 års nivå. Enligt finansministeriets uppskattning hade indexjusteringen för denna tid uppgått till totalt ca 39 miljoner euro.

Arbetsgruppen föreslår att man i fortsättningen vid beredningen av beslut som gäller finansieringen av Yle ska inhämta ett utlåtande av Yles förvaltningsråd.

4 Oberoende producenters program

Arbetsgruppen föreslår att Rundradion bör *öka inköpen av inhemska och europeiska oberoende produktionsbolags program samt anskaffningen av produktionstjänster och övriga inhemska framförande- och användningssättningar med 30–35 procent fram till 2022*. Målet ställs upp enligt uppskattningen för 2016. Enligt uppskattningen kommer programinköpen av oberoende producenters program 2016 att utgöra 25,6 procent av Yles programbudget eller ca 47,7 miljoner euro. Målet är att motsvarande belopp 2022 ska vara ca 62–64 miljoner euro.

Arbetsgruppen rekommenderar att förvaltningsrådet årligen fattar beslut om fokus och tidsplan för inköp av oberoende producenters material. I urvalet ska man ta hänsyn till utvecklingen på indiemarknaden samt kvaliteten och tillgången på indieproduktioner.

Då det gäller oberoende producenters produktioner är det angeläget att komma ihåg beställarens ansvar. Arbetsgruppen betonar vikten av att Rundradion Ab i en anda av beställansvarslagen (1233/2006) är en ansvarsfull beställare. Vid upphandlingen av material ska Yle se till att de produktioner bolaget beställer följer rättvisa spelregler enligt gällande lag och kollektivavtal. Yle bör i enlighet med beställansvarslagen säkerställa att tidsplanen, finansieringen och produktionsbudgeten är realistisk och att lönerna fyller kraven i arbetskollektivavtalen för branschen. Yle bör avbryta inköpen för viss tid från de produktionsbolag som inte följer de lagstadgade spelreglerna.

5 Övrigt

Främjande av samarbete inom mediebranschen

Arbetsgruppen föreslår att Rundradion Ab:s uppgifter kompletteras så att bolaget också bör *främja yttrandefrihet, högklassig journalistik och mångfald inom medierna*. För att nå dessa mål bör Yle sträva efter att samarbeta med andra medier i den mån det är möjligt med beaktande av konkurrenslagstiftningen, bestämmelserna om statliga stöd och upphovsrättsliga frågor. Samarbetet bör gagna båda parter. I praktiken kan detta innebära att Yle arbetar i nära samverkan med kommersiella medieaktörer till exempel i produktionen av sportprogram och på webben. Enligt sakkunniga kan samarbetet på webben bland annat komma till uttryck så att kommersiella medieaktörers innehåll länkas också till Yles webbplats.

Yle avses dessutom kunna dela innehåll med kommersiella medieaktörer och inskaffa nyhets- och aktualitetsmaterial av dem på ett sätt som gagnar vardera parten. En del av samarbetet kan gå ut på att göra gemensamma lyssnarundersökningar med de kommersiella radiokanalerna.

Arbetsgruppen föreslår vidare att Yle inleder förhandlingar med de kommersiella medierna i syfte att bli kund hos Oy Suomen Tietotoimisto - Finska Notisbyrå Ab (STT-FNB) eller tillgriper något annat arrangemang för att trygga att det i Finland även framöver finns en

nationell nyhetstjänst, vilket är viktigt med tanke på en fortsatt mångfald inom medierna. Internationella jämförelser tyder på att ju större ägare ett rundradiobolag är i en nyhetsbyrå, desto tätare och mer strategiskt är samarbetet mellan nyhetsbyrån och rundradiobolaget.

Yles regionala startsidor för webbnyheter

Arbetsgruppen har av Yle blivit informerad om att bolaget tänker dra in sina regionala startsidor för webbnyheter. Arbetsgruppen anser detta vara motiverat.

Rundradion Ab har totalt 24 regionala redaktioner, av vilka en del verkar på flera orter. Yles regionaljournalistik bygger på samspelet mellan radio, television och webben och på det att Yle tar upp landskapsnyheter även i sina riksomfattande sändningar och i sin webbtjänst.

Mervärdesskattesatsen för digitalt innehåll

Arbetsgruppen gör gällande att det i fortsättningen är nödvändigt att tillämpa en sänkt mervärdesskattesats på digitalt innehåll. I samband med det så kallade DSM-paketet för den digitala inre marknaden i EU (Digital Single Market) har det föreslagits att mervärdesskatten för digitala tjänster bör tas upp till granskning 2016 som en särskild åtgärd. Kommissionen har för avsikt att lämna ett lagförslag i ärendet redan före utgången av 2016.

Arbetsgrupp för att säkerställa den kommersiella tv-nyhetsverksamheten

Enligt arbetsgruppen är det viktigt att det finns ett dagligt nyhetsutbud även i den kommersiella tv-verksamheten. Därför föreslår arbetsgruppen att regeringen överväger att tillsätta en särskild arbetsgrupp med uppgift att ta fram metoder för att säkerställa den kommersiella tv-nyhetsverksamhetens kontinuitet.

På riksdagsgruppernas vägnar

Arto Satonen

Outi Alanko-Kahiluoto

Sirkka-Liisa Anttila

Ritva Elomaa

Teuvo Hakkarainen

Eero Heinäluoma

Krista Kiuru

Eero Lehti

Mikaela Nylander

Tuomo Puumala

Matti Semi

Peter Östman

Bilagor

Arbetsgruppen hörde följande personer vid sina sammanträden:

Anne Berner, kommunikationsminister
Marcus Wiklund, direktör, samhällsrelationer, Sanoma Media Finland
Stefan Möller, vd, RadioMedia
Satu Kangas, direktör, lagfrågor och kommunikationspolitik, Mediernas Centralförbund
Pauli Aalto-Setälä, vd, Aller Media Oy
Petra Wikström, direktör för samhällsrelationer, MTV Ab
Stiina Laakso, verksamhetsledare, Suomen AV-alan tuottajat ry
Tuomas Harpf, juris licentiat och vd, Suomen Viestintärahoitus Oy
Matti Apunen, direktör, Näringslivets Delegation EVA
Lauri Kivinen, vd, Rundradion Ab
Arne Wessberg, tidigare ordförande för Europeiska rundradioförbundet EBU och tidigare vd för Rundradion
Hannu Nieminen, professor i media och kommunikationspolitik, Helsingfors universitet
Kimmo Kivelä, ordförande för Rundradions förvaltningsråd
Thomas Wilhelmsson, ordförande för Rundradions styrelse
Kari Neilimo, bergsråd, tidigare koncernchef för SOK, tidigare ordförande för Rundradions styrelse och Tammerfors universitets styrelse
Jouni Kemppainen, chefredaktör, Maaseudun tulevaisuus
Ari Valjakka, tidigare chefredaktör för Turun Sanomat och Uusi Suomi
Markku Mäenpää, vd, Järviradio Oy
Jari Niemelä, redaktör, representant för Rundradions personal
Mikael Jungner, vd, Kreab Oy, representant för Anssi Vanjokis arbetsgrupp
Ismo Silvo, direktör för utgivning, Rundradion Ab
Mikko Laitinen, NAG
Gunilla Ohls, strategidirektör, Rundradion Ab
Maisa Hyrkkänen, ekonomidirektör, Rundradion Ab
Reija Hyvärinen, kommunikationsdirektör, Rundradion Ab
Atte Jääskeläinen, direktör för nyhets- och aktualitetsverksamhet, Rundradion Ab
Jukka Vanhanen, lagstiftningsråd, Finansministeriet

Under sin mandatperiod bad arbetsgruppen om utlåtanden av aktörer inom mediebranschen.

Utlåtanden lämnades av:

Finnanimation ry
Digita Oy
Folktinget
Kyrkostyrelsen
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
Finska Hörsel förbundet rf
Finlands Dövas Förbund rf
Sanoma Media Finland Oy
MTV
Synskadades förbund rf
Radiomedia rf
Sametinget
Sanomalehtien Liitto – Tidningarnas Förbund ry
Suomen audiovisuaaliset tuottajat SATU ry
Suomen Journalistiliitto – Finlands Journalistförbund ry
Svenska Yle
Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
Ylen ohjelmatyöntekijät – Rundradions programarbetare ry (lokalavdelning)
Yle Sápmi

6§

Gällande lydelse

6 §

Förvaltningsrådets uppgifter

På förvaltningsrådet ankommer att

1) välja och entlediga bolagets styrelse och styrelseordförande samt fastställa styrelsemedlemmarnas arvoden,

2) besluta i ärenden som avser betydande inskränkningar eller utvidgning av verksamheten eller väsentlig ändring av bolagets organisation,

3) se till och övervaka att uppgifter som hör till den programverksamhet som bedrivs i allmännyttigt syfte blir fullgjorda,

(fogas en ny punkt)

4) göra i 6 a § avsedd förhandsprövning av tjänster och funktioner i förhållande till den allmännyttiga verksamheten och kommunikationsmarknaden som helhet och i förhållande till om de tillgodoser samhällets demokratiska, sociala och kulturella behov samt utifrån prövningen besluta om tjänsten eller funktionen ska erbjudas eller inte och offentliggöra beslutet och dess motivering,

5) besluta om riktlinjerna för ekonomin och verksamheten,

6) granska och godkänna styrelsens verksamhetsberättelse,

7) övervaka förvaltningen av bolaget och till den ordinarie bolagsstämman ge ett yttrande med anledning av bokslutet och revisionsberättelsen.

Förvaltningsrådet ska dessutom årligen före utgången av april lämna riksdagen en berättelse om hur den allmännyttiga verksamheten enligt 7 § har genomförts och hur det har fullgjort sina styrnings- och tillsynsuppgifter under det föregående kalenderåret. Innan berättelsen lämnas ska Sametinget höras.

Ordföranden skall sammankalla förvaltningsrådet, om minst en tredjedel av medlemmarna skriftligen yrkar detta för behandlingen av ett uppgivet ärende. Kallelsen skall utfärdas inom en månad från det att yrkandet framställdes.

Föreslagen lydelse

6 §

Förvaltningsrådets uppgifter

4) fatta beslut om bolagets strategi,

6 b §

(fogas en ny paragraf)

6 b §

Förfarande för utfrågning av sakkunniga

Förvaltningsrådet kan som stöd för sin verksamhet inhämta yttranden av sakkunniga som den finner behövliga eller höra dem muntligt.

6 c §

6 b §

(ändras 6 c §)

Styrelsen

Bolaget ska ha en styrelse med minst fem och högst åtta medlemmar som inte får vara medlemmar i förvaltningsrådet och inte heller höra till bolagets övriga högsta ledning.

Bolagets styrelse ska företräda tillräckligt mångsidig sakkunskap och de båda språkgrupperna.

Styrelsen ska

1) välja och entlediga bolagets verkställande direktör samt fastställa dennes lön och andra till befattningen anslutna villkor; verkställande direktören får inte vara medlem i förvaltningsrådet eller styrelsen,

2) välja bolagets övriga högsta ledning samt fastställa ledningens löner och andra till befattningarna anslutna villkor,

3) besluta om budgeten för det följande året,

4) sammankalla bolagsstämman och bereda de ärenden som ska behandlas vid stämman,

5) årligen lämna en berättelse till Kommunikationsverket över bolagets verksamhet.

7 §

Gällande lydelse

7 §

Allmännyttig verksamhet

Bolagets uppgift är att tillhandahålla ett mångsidigt och omfattande allmännyttigt televisions- och radioprogramutbud med tillhörande special- och tilläggstjänster för alla på lika villkor. Dessa och andra allmännyttiga innehållstjänster kan tillhandahållas i allmänna kommunikationsnät både riksomfattande och regionalt.

Föreslagen lydelse

7 §

Allmännyttig verksamhet

Bolagets uppgift är att tillhandahålla ett mångsidigt och omfattande allmännyttigt televisions- och radioprogramutbud med tillhörande special- och tilläggstjänster för alla på lika villkor. Dessa och andra allmännyttiga innehållstjänster bör tillhandahållas i allmänna kommunikationsnät både riksomfattande och på landskapsnivå.

Den programverksamhet som bedrivs i allmännyttigt syfte skall särskilt

1) stödja demokratin och enskildas möjlighet att påverka, genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussioner samt en möjlighet till växelverkan,

2) producera, skapa, utveckla och bevara inhemska kultur, konst och stimulerande underhållning,

3) i programutbudet beakta synpunkter som har att göra med allmänbildning och jämställdhet, erbjuda möjligheter till lärande och självutveckling, lägga vikt vid program avsedda för barn och ungdomar samt tillhandahålla andaktsprogram,

4) behandla den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen på lika grunder i programverksamheten samt tillhandahålla tjänster på samiska, romani och teckenspråk och i tillämpliga delar även för andra språkgrupper i landet,

5) stödja tolerans och kulturell mångfald samt sörja för programutbud även för minoriteter och specialgrupper,

6) främja växelverkan mellan olika kulturer och upprätthålla ett programutbud som riktar sig utomlands,

7) förmedla myndighetsmeddelanden som anges närmare genom förordning och ha beredskap för att sköta televisions- och radioverksamheten under undantagsförhållanden.

5) stödja bevarandet av det finländska kulturarvet, tolerans, jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt kulturell mångfald samt sörja för programutbud även för minoriteter och specialgrupper,

7 a §

(fogas en paragraf)

7 a §

Samarbete

Bolaget bör i sin verksamhet främja yttrandefrihet, högklassig journalistik och mångfald inom medierna.

7 b §

7 a §
Särredovisning av utbudet (23.5.2003/396)

(ändras 7 b §)

Om bolaget tillhandahåller material som kommit till vid producerandet av allmännyttigt televisions- och radioprogramutbud någon annanstans än inom televisions- och radioverksamheten, skall bolaget särredovisa den allmännyttiga

televisions- och radioverksamheten och den övriga allmännyttiga verksamheten.

Med särredovisning avses i denna paragraf att för de särredovisade funktionerna per räkenskapsperiod skall uppgöras resultaträkning och för den allmännyttiga verksamheten dessutom balansräkning. Resultaträkningen och balansräkningen, som skall kunna härledas ur bolagets bokföring, skall i tillämpliga delar göras upp enligt bokföringslagen (1336/1997). (23.5.2003/396)

Om bolaget tar i eget bruk material som producerats inom den allmännyttiga televisions- och radioverksamheten i syfte att tillhandahålla det någon annanstans än inom televisions- och radioverksamheten, skall det ske på samma villkor som när bolaget överlåter material för externt bruk.

4 mom. har upphävts genom L 10.8.2012/474. (10.8.2012/474)